

Zázrak organismu

Tak jako je záhadou fungování hmyzího státu - ať už včelstva, mraveniště, anebo společenství termitů, vos, sršňů nebo čmeláků* - tak je ovšem nevysvětlitelné i fungování lidského, stejně jako zvířecího či rostlinného těla. I zde se nám zdá koordinace nespočetných a složitých dějů odehrávajících se v každém okamžiku jasná jen proto, že se spokojujeme s povrchním poznáním; a kde narážíme na neznámo, lepíme nálepky se jmény. Vezměme si jen tajemství pohybu jednotlivých částí těla, kde cestu od záměru k vlastnímu pohybu v podstatě nedovedeme vysvětlit (a nejsou to žádné tzv. motorické nervy, co rukou či nohou pohybuje), tajemství smyslových orgánů a vnímání okolního světa, tajemství růstu, regenerace a hojení nebo tajemství zachovávání tělesné teploty. Pomocí jemných jehličkových teploměrů z wolframu, které lze zavést do tkání vnitřních orgánů, se například zjistilo, že různé orgány, respektive jejich části, mají různou, přitom však poměrně stálou teplotu; jinou teplotu má slezina, jinou plíce, jinou levá a jinou pravá strana srdce. Nejteplejším lidským orgánem jsou přitom játra, která si udržují teplotu 40 až 41 stupňů.

Na základě poznatků materialistické vědy je však ve své podstatě obtížně vysvětlitelné nejen fungování organismu a jeho orgánů, ale i jejich vznik. Jak upozorňuje například biolog Rupert Sheldrake, v genetickém kódu - tedy v pořadí tripletů (trojic nukleotidů) v DNA - není zakódováno nic jiného než to, v jakém pořadí se budou aminokyseliny spojovat v bílkovinu a jaká bílkovina tak vznikne. Zda však tato bílkovina bude součástí svalů, sleziny či mozku, o tom rozhoduje něco jiného - nebo někdo jiný. Zůstává otevře-

---

* Ale třeba také chování krtonožek nebo škvorů, u nichž se samička stará o svá nakladená vajíčka (olizuje je a obrací, případně snáší opět dohromady, když je někdo rozkutálí) i vylíhlé larvy apod.

nou otázkou, jakým způsobem se rozhoduje o tom, jak se budou vytvářet jednotlivé buňky, jak se budou spojovat v tkáně a v orgány, jak vznikne právě ten či onen příslušný tvar jednotlivých orgánů a jak je činnost orgánů v rámci organismu koordinovaná.

Tak jako se včelstvo skládá z desetitisíců a mravenčí pospolitost někdy i z milionů jedinců různých kast či „profesí“, skládá se i lidské či zvířecí tělo z milionů různě anatomicky a fyziologicky specializovaných buněk. A tak jako spolu všechny mravenčí a včelí dělnice komunikují, respektive tak jako se podílejí na společném vědomí, na společné inteligenci, udržují společné vědomí i všechny buňky jednoho organismu. A stejně jako neznámá moc koordinuje a řídí činnost všech jedinců v hmyzí pospolitosti, působí taková moc i ve vyšším organismu. Materialistická věda se může pokoušet tuto moc vysvětlit jako fungování různých mechanismů, dříve či později se však musí začít otáčet v bludném kruhu. Maeterlinck toto kolo charakterizuje ve svém *Životě včel*: „*A koho poslouchá včelí královna? Stravou, kterou jí dávají, neboť se neživí sama, je krmena týmiž dělnicemi, které uštvává její plodnost. A tato strava zase jest odměřována dle hojnosti květů a dle kořisti, kterou přinášejí návštěvnické květných kalichů. Zde tedy, jako všude na světě, jistá část kruhu mizí ve tmách, zde tedy, jako všude, nejvyšší rozkaz přichází zevně, od neznámé moci a včely se podrobují jako my, bezejmennému pánu kola, jež se otáčí, drtící vůli, jež je uvádí v pohyb.*“²³ - Materialističtí přírodovědci uvádějí do pohybu kolo domnělých příčin a následků a sami jsou nakonec drceni jeho otáčením...

Jednotlivé dělnice, stejně jako jednotlivé buňky těla, pak slouží této moci, s láskou, obětující se, a základním motivem jejich činnosti není snaha o vlastní prospěch, jakýsi boj o přežití, ale (jak naznačuje Maeterlinck) služba, láska a oběť. Jestliže je tato skutečnost - tedy absurdnost představy boje o přežití - tak zřejmá u buněk jednoho or-

ganismu, proč je pro nás tak obtížně přijatelná v případech různých organismů, které jsou součástí jednoho ekosystému, jednoho „superorganismu“? Patrně právě proto, že odmítáme uvažovat o takzvaných ekosystémech - a to až k těm největším, jako je Země, nebo k těm ještě větším - jako o organismech! „Organismus“ je pojem, který nám může být dalším vodítkem, chceme-li lépe porozumět uvedeným pojmům „vědomí“, „inteligence“ nebo „duch“, jak jsme se s nimi setkali u včelstva a mraveniště, a nechceme-li, aby to byly pouhé „nálepky“, jimiž jsme nahradili nálepku „instinkt“ či „mechanismus“. Ani „organismus“ pro nás nemá zůstat oním pověstným „bohem ze stroje“...

Definovat organismus není snadné. Někdy se uvádí, že organismus je prostě živý tvor, respektive jeho tělo, a že je to základní jednotka živé přírody; jindy zase, že jde o soubor orgánů, respektive ústrojí. Avšak pouhým složením orgánů vznikne právě jen jejich soubor, nikoli živý a „fungující“ organismus. Zatímco mechanismus můžeme skutečně složit a vnější silou pak uvádět do pohybu, organismu je vlastní pohyb vycházející z něj samého, jakýsi vyšší jednotící a pohánějící princip, který mu dává život. Organismus není jen soubor orgánů; je sice na orgány rozložitelný, nikoli však z orgánů složitelný. Celek organismu je prvotní a jednotlivé součásti se z něj odvozují. Na rozdíl od mechanismu - i když ne tak docela: také u každého mechanismu ¹ zde byla nejprve, jak jsme si již říkali, jeho myšlenka, idea, a ta pak byla rozpracována do jednotlivých detailů. Žádný mechanismus asi ještě nikdy nevznikl pouhým bezcílným skládáním součástí; součástky byly vždy teprve odvozovány z celkového záměru, za nímž stálo vědomí vynálezce I či konstruktéra.

i Organismus v sobě také nese něco, co bychom mohli I označit jako řád. Dávat něčemu řád znamená něco *organizovat*. Co však znamená slovo řád? Řád je situace, kdy I je něco uspořádané, logicky provázané, nebo kdy jsou jed-

notlivé součásti v souladu mezi sebou i vůči celku, a tedy v harmonii. Řád je harmonie; těžko bychom si asi představili neharmonický fungující řád. Je-li něco neharmonické, spíše tomu řád chybí.

Živý organismus se tedy vyznačuje celistvostí, řádem, harmonií a jakousi vnitřní silou, jíž se odlišuje od mechanismu. Zatímco člověk vytváří mechanismy, jež musí být poháněny silou dodávanou zvenčí, Bůh (dovolíme-li si použít tohoto pojmu) tvoří organismy, které jsou nadány silou vnitřní: obrovskou silou, která neustále umožňuje průběh nesmírné spousty procesů. Kdo někdy na chvíli pozbyl část této síly, například v nemoci či v depresivním stavu, sám poznal, že bez ní nelze ani vstát z postele.

Přírodní věda tuto sílu kupodivu opomíjí, a nebere ji v potaz ani v teoretických modelech vzniku života na Zemi. Avšak domnívat se, že život, tedy první živé organismy mohly vzniknout spojováním se aminokyselin a postupným vytvářením stále složitějších bílkovin, to znamená jaksi náhodou, slepým, nezamýšleným působením přírodních „mechanismů“, je totéž, jako (jak kdosi vtipně poznamenal) očekávat, že když naházím do pytle všechny součástky, z nichž je zhotoven automobil, a začnu pytlel třást, musí dříve či později vzniknout výsledné auto; stačí jen třást dostatečně věky. Že to není možné, je nasnadě. Stejně tak není možné, aby živý organismus vznikl z neživé hmoty prostým poskládáním součástek a finálním nastartováním. Věřit, že to je možné, je totéž jako věřit, že člověk vznikl z opice; ale k tomu se ještě vrátíme. Podívejme se nyní blíže na ekosystémy jako organismy.

Radomil Hradil